

Asia: VN/21702/2022

Hallituksen esitysluonnos esitutkinnan salassapitoperusteiden selkeyttämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Journalistiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisuuslain 24 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisun EOAK/579/2020 mukaan julkisuuslaki ei ole rikosasioihin sovellettavien salassapitoperusteiden osalta selkeä. Erityisesti

JulkL 24§:n 1 momentin 32 kohdan soveltaminen esitutkinta-asioissa rinnakkain kyseisen momentin 26 kohdan kanssa on sen tulkinnallisen avoimuuden ja salassapidon ehdottomuuden vuoksi ongelmallista.

Julkisuuslain 24§:n selkeyttäminen on siten välttämätöntä. Samassa yhteydessä on huolehdittava siitä, että viranomaisen asiakirjojen julkisuutta rajoitetaan perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaisesti vain välttämättömistä syistä.

Esityksen tavoite lisätä esitutkinnan julkisuutta on kannatettava. Tällä hetkellä esitutkinnan julkisuutta on rajoitettu tavalla, joka ei kaikilta osin mahdollista julkisen vallan käytön valvontaa rikosasioissa. Jopa viranomaispäätösten keskeiset perusteet ovat saattaneet jäädä salaisiksi. Näin laajamittainen salaaminen ei täytä julkisuusperiaatteeseen liittyvää välttämättömyysvaatimusta: "...lainsäätäjän toimivaltaan kuuluu pelkästään sellaisten julkisuuden rajoitusten asettaminen, joita voidaan pitää perustuslaissa tarkoitettulla tavalla välttämättöminä." (PeVL 7/2019).

Yksityiskohtaiset kommentit

Salassapitovelvoitetta määrittävien vahingon, merkittävän haitan ja ilman painavaa syytä aiheutuvan kärsimyksen tulkinnanvaraisuus on kuitenkin käytännön näkökulmasta ongelmallista.

Esitysluonnoksessa on omaksuttu linja, jossa ilman painavaa syytä -määritelmä kohdistuu ainoastaan kärsimykseen ja vahinko on jätetty perustasoiseksi. Tämä jättää salassapidosta päättävälle viranomaiselle paljon tulkinnallista valtaa. Sen vallankäytön valvonta saattaa jäädä varsin pintapuoliseksi päätöksenteon perusteiden jäädessä mahdollisesti salaisiksi.

Journalistiliitto viittaa lisäksi Oikeustoimittajat ry:n lausumaan asiassa.

Koska julkisuuslain 24 §:n mukaiset salassapitoperusteet jäävät edelleen sisällöllisesti tulkinnanvaraisiksi, eivät tämän muutoksen tavoitteet välttämättä toteudu kuin osittain.

Julkisuuslain mukaisten salassapitoperusteiden ajantasaistamiselle on erityistä tarvetta, mutta se ei kuulu nyt käynnissä olevan julkisuuslakia ajantasaistavan työryhmän toimeksiantoon. Journalistiliitto esittää salassapitoperusteiden sisällöllistä tarkastelua ja niiden ajantasaistamista pikaisella aikataululla.

Savolainen Petri
Suomen Journalistiliitto ry